

Politična fragmentacija v Evropi se po obdobju večjega števila kriz na stari celini očitno ne bo ustavila niti v evropskem parlamentu.

skega novembra. Volilne teme vnovičnega spopada med progresivnimi silami in nacionalisti so spet migracije in položaj francoskih delavcev. Težava Francije je, da v globalni tekmi razvoja izgublja položaj med vodilnimi, kar se negativno odraža tudi na prebivalstvu. Kljub pestri volilni izbiri 34 strank, ki se potegujejo za 79 poslanskih sedežev, se glavni boj odvija zgolj med dvema. Predvolilne napovedi trenutno napovedujejo neodločen izid Nacionalnega zbora **Marine Le Pen** in predsednikove stranke LREM. Vsak bi dobil 22 odstotkov glasov.

Zmaga protievropsko naravnane Le Penove, ki je sicer opustila zamisel izstopa Francije iz evrskega območja in EU, bi bila hud udarec za francoskega predsednika. Genevieve Pons se ne strinja z oceno, da se je predvolilni dvoboj v Franciji zreduciral na dvoboj med Macronom in Le Penovo. »Razpravlja se o številnih evropskih vprašanjih – o klimatskih spremembah, trajnostnem razvoju, biotski raznolikosti, notranji in zunanji varnosti ter o socialnih vprašanjih. Migracije je visoko med volilne teme uspelo postaviti Le Penovi, čeprav je število migrantov v preteklih letih krepko upadlo.« Eno izmed vprašanj, ki jih imajo volilci zdaj pred seboj, je, ali nagraditi Macrona ali pa Le Penovi dve leti po izgubljeni predsedniški volilni tekmi dati zadoščenje zmage na evropskih volitvah. Takoj za njima je na lestvicah javnomnenjskih podpor še ena skrajno desna stranka: Les Republicanes. Socialisti so v Franciji krepko zdrsnili in bi dobili zgolj še 5,5 odstotka glasov.

Na volitvah Macron nastopa s programom, ki obsega 79 točk in v katerem precejšnjo pozornost namenja boju proti podnebnim spremembam. Macronova stranka zdaj v volilni kampanji vedno znova svari pred morebitno ponovitvijo obdobja pred drugo svetovno vojno, njeni predstavniki pa volilecem ponavljajo, da se morajo odločiti, v katerih tridesetih letih želijo živeti – v tistih iz 20. stoletja ali v tistih iz 21. stoletja. A očitno mladi volilci menijo, da te volitve vendarle niso tako usodne. Po zadnjih javnomnenjskih raziskavah jih 77 odstotkov ne namerava voliti, večina jih namerava na volilno nedeljo preživeti lep dan. Večina tistih, ki bo odšla volit, pa bo glasovala na podlagi evropskih, ne pa nacionalnih tem v volilni kampanji.

Na Poljskem – Poljska je bila pri širitvi leta 2004 največja nova država članica EU – se volilna zmaga obeta vladajoči stranki Zakon in pravičnost, ki sodi v evropsko skupino

Razpravo o postopkih EU zaradi kršitev vladavine prava so obrnili v svojo korist. Niso jih predstavili kot slabost oblasti, temveč kot nekaj, kar spodbopava njihovo nacionalno suverenost. Migracije so visoko med volilnimi temami na Poljskem in Madžarskem, saj sta strahove ljudi vedno znova hranila Orban in Kaczynski. Gre za močno spolitizirano temo, od katere so že profitirali in jo ne glede na drugačne številke gojijo kot skrb, pravi Janis Emmanouilidis, analitik pri European Policy Center.

Fotografija: Aleš Gaube

konservativcev in reformistov. Zadnje javnomnenjske ankete ji napovedujejo kar 42 odstotkov glasov, nekoliko manjši delež bi dobila tudi največja koalicija opozicijskih strank Evropsko zaveznitvo. Po javnomnenjskih anketah sodeč torej merjenje mišic PiS z evropsko komisijo zaradi načete vladavine prava v državi ni škodilo. »Razpravo o postopkih, ki jih je EU sprožila proti Poljski zaradi vladavine prava, so obrnili v svojo korist. Niso jih predstavili kot slabost oblasti, temveč kot nekaj, kar spodbopava njihovo nacionalno suverenost. Na Poljskem in Madžarskem so migracije visoko med volilnimi temami, ker sta strahove ljudi vedno znova hranila Orban in Kaczynski. Gre za močno spolitizirano temo, od katere so že profitirali in ki jo ne glede na drugačne številke gojijo kot skrb,« razlaga Emmanouilidis.

Predstavniki vladajoče stranke PiS ne govorijo o polestitu, temveč v razpravah o Evropski

uniji poudarjajo, da mora Poljska ostati del integracije, saj je to pomembno tudi zaradi poljske identitete. Hkrati pa denimo predsednik stranke **Jaroslav Kaczynski** svari pred prevzemom evra na Poljskem. Medtem v opoziciji še naprej opozarjajo, da izstop Poljske iz Evropske unije ni odvrnjena nevarnost. Predstavniki Demokratske platforme in drugih proevropskih strank so se povezali v Proevropsko zaveznitvo in zahtevajo vrnitev Poljske med glavne odločevalce v Evropski uniji. Ob tem svariyo, da se njeno mesto med evropskimi narodi pod sedanjo vlado še naprej razgrajuje. Predvolilne napovedi jim kažejo podoben odstotek glasov kot vladajoči stranki PiS.

Na obeh straneh poskušajo evropske volitve, ki bodo potekale le nekaj mesecev pred pomembnejšimi parlamentarnimi in predsedniškimi, prikazati kot usodne. Tako so denimo tudi predsednika evropskega sveta **Donalds Tuska** na javni televiziji, ki je pod nadzorom vladajoče stranke, postavili ob bok Hitlerju in Stalinu, da bi s tem opozicijskega politika prikazali kot podaljšano roko Bruslja. Med prerekanjem teh dveh blokov se je pojavila nova politična stranka Pomlad, ki jo vodi prvi razkrit poljski homoseksualni politik **Robert Biedron**. Deset odstotkov glasov naj bi si stranka v močno konservativni katoliški Poljski priborila tudi zato, ker so ljudje siti prerekanja med PiS in opozicijo.

Orbanova nova zaveznitva

Podobno kot na Poljskem tudi na Madžarskem postopek zaradi kršitev vladavine prava, ki ga je proti državi sprožil evropski parlament, ni načel pozitivnega odnosa javnosti do vladajoče stranke. Prav nasprotno. Zadnje javnomnenjske raziskave vladajoči stranki Fidesz napovedujejo, da bo svoj volilni rezultat izpred petih let še izboljšala za eno ali dve poslanski mesti na skupaj 13. Orbanova stranka naj bi slavila z okoli 54 odstotki glasov, z močnim zaostankom, s 14 odstotki glasov, naj bi ji sledila še desničarska stranka Jobbik, na tretje mesto pa bi se z deset odstotki uvrstili socialisti. Fidesz si je takšno podporo zagotovil z nenehnim izžemanjem ene in iste teme – migraciji. Tudi v evropski volilni kampanji še naprej svariyo pred migracijami in poudarjajo, da so pred Evropo usodni časi, saj da na tanki nitki visi obstoj njene krščanske civilizacije.

Viktor Orban je svojo volilno kampanjo v zadnjih tednih gradil na kovanju novih zavez-

Fotografija: AP

je glavna urednica hrvaškega radia **Eliana Čandrlić Gilbota** izjavila, da si je majhen interes državljanov za evropske volitve mogoče razložiti tudi s slabo informiranostjo ljudi o koristih članstva v Uniji v zadnjih šestih letih.

»Hrvaška je vstopila v EU, vendar pa EU ni vstopila v Hrvaško,« je po poročanju hrvaških medijev ocenil **Mladen Vedriš**, profesor na Pravni fakulteti v Zagrebu. Po drugih ocenah letošnje evropske volitve predstavljajo zgolj prvo merjenje strankarskih moči pred bližajočimi se predsedniškimi volitvami. Po zadnjih javnomnenjskih raziskavah bo na volitvah ponovno zmagala HDZ, z dobrimi 28 odstotki glasov naj bi dobila pet od enajstih hrvaških poslanskih sedežev. Socialdemokracija (SDP) naj bi bili drugouvrščeni z 19 odstotki glasov oziroma tremi sedeži. Živi zid in Most naj bi dobila po en poslanski mandat. HDZ svojo volilno kampanjo gradi predvsem na uspešnem črpanju evropskih sredstev.

Presenečeni Britanci

Če je volilna kampanja na Hrvaškem in Madžarskem precej medla, pa v Veliki Britaniji skorajda ne obstaja. »Niso se mogli pripraviti na razpravo, ker niso pričakovali, da bodo še člani EU. Za vse njih je to nočna mora. Stranke morajo sodelovati v razpravi, čeprav ne vedo, ali bodo še ostali člani EU,« ocenjuje Ponsova. Zdaj bodo očitno na volitvah močno zaupniško dočakali tako vladajoči konservativci kot laburisti. Na volitvah naj bi s 34 odstotki osvojenih glasov premočno slavila evroskeptična Brexitska stranka, ki jo je ustanovil zagovornik izstopa Velike Britanije iz EU, evropski poslanec **Nigel Farage**. Laburisti bi se z 21 odstotki uvrstili na drugo mesto, liberalni demokrati z 12 odstotki na tretje, konservativci premierke **Theresa May** pa z 11 odstotki šele na četrto mesto. Farage bo tako

očitno ponovil svojo zmago nad laburisti in konservativci izpred petih let, ko je z UKIP postal najmočnejša britanska politična sila na evropskih volitvah.

Ena izmed evropskih debat, ki vendarle potekajo v mnogih državah članicah, zadeva porast nacionalizmov, populizmov in politikov, ki se poskušajo odmakniti od evropskega političnega projekta povezovanja. Od italijanskega notranjega ministra **Mattea Salvini**a, samooklicanega voditelja suverenistov, do Marine Le Pen, Christiana Stracheja, Viktorja Orbana ... se v Evropi pojavljajo politične stranke, ki so protievropsko naravnane. Evropski politiki že mesece svariyo pred njimi in volilce tokrat še glasneje pozivajo k oddaji glasov na evropskih volitvah, ki so sicer vedno znova zaznamovane s trendom vse nižje volilne udeležbe. »Prvič obstaja nevarnost, da bodo protievropske sile dobile zajeten delež v evropskem parlamentu. Ta bi lahko bil dovolj velik, da bi vplival na delovanje parlamenta,« ocenjuje veleposlanik Slovenije pri EU **Janez Lenarčič**. Kot eno izmed negativnih posledic njihove morebiti povečane moči ocenjuje še težje dogovore o zakonodajah, ki jih v medinstitucionalnih pogajanjih določajo evropski parlament, komisija in države članice.

Dvovladje se končuje

Politična fragmentacija v Evropi se po obdobju večjega števila kriz na stari celini očitno ne bo ustavila niti v evropskem parlamentu. Po zadnjih projekcijah bo največja evropska ljudska stranka izgubila 43 poslanskih sedežev in pristala pri 178 poslancih. Socialisti bodo revnejši za 38 poslancev in jih bodo vsega skupaj predhodoma imeli še 153. »Obe etablirani stranki sta vladali v času

evropskih kriz. To je zagotovilo, da izgubiš koalicijo,« razlaga Ponsova. Četrta koalijski partner naj bi bil v primeru majhnih razlik med političnimi skupinami potreben tudi zato, da omogoči gladko sprejemanje zakonodaje. »Poslanci pogosto ne glasujejo po strankarskih linijah,« razlog za verjetno nujnega četrtega koalijskega partnerja opredeljuje Emmanouilidis. Možnih je sicer več različnih kombinacij, vse pa so povezane tudi s programsko in kadrovsko kombinoriko pri izboru najpomembnejših položajev v Uniji ter pri delitvi komisarskih položajev. EPP, S&D in ALDE so možnost, ki pa ne navdušuje niti socialistov niti liberalcev. Socialisti si želijo koalicijo s progresivnimi silami, torej z liberalci, Zelenimi in morda tudi z Evropsko levico. A tudi po zadnjih javnomnenjskih prognozah bi bila koalicija teh štirih

»Prvič po letu 1992 v evropskemu parlamentu S&D in EPP ne bosta imeli vladne večine. Povezati se bosta morali s centrom, z liberalnimi demokrati. Verjetno pa bodo morali v

Vendarle nam je pri evropskih temah uspelo zelo napredovati. Ljudje se precej bolj zavedajo Evrope in kaj ta zanje pomeni, je prepričana Genevieve Pons, ena izmed najvplivnejših žensk v Bruslju. Fotografija: Aleš Gaube

strank za tri poslanske sedeže prekratka za to, da bi imela absolutno večino (376 poslanskih glasov) in s tem možnost izvoliti vladajočo večino.

Pred volilno nedeljo se analitiki strinjajo zgolj v oceni, da bo težko sestaviti naslednjo vladajočo koalicijo. »Prav zaradi politične fragmentacije parlamenta bi tokrat lahko videli bolj formalizirano koalijsko pogodbo,« razmišlja Ponsova. »Oblikovanje koalicije bo odvisno tudi od tega, kaj bodo nacionalne stranke dobile v koalijskih pogovorih,« na kadrovski vrtiljak razdelitev najpomembnejših vodilnih mest opozarja Emmanouilidis. Določiti bo treba novega predsednika evropske komisije, predsednika parlamenta, predsednika evropskega sveta, visokega predstavnika za zunanjo in varnostno politiko ter naslednjega šefa Evropske centralne banke.

Povolilna kombinotorika postaja še bolj zapletena

Ne le da je kadrovska kombinotorika že tako ali tako zahtevna, tokrat tudi ni jasno, ali bo novi predsednik komisije dejansko postal eden izmed vodilnih kandidatov. Predvsem liberalci v celoti zavračajo sistem vodilnih kandidatov, kar so pokazali z imenovanjem kar sedmih vodilnih kandidatov, tudi slovenske komisarke **Violete Bulc**, v njihov »Team Europe«. Po svoje so ta sistem vodilnih kandidatov razgradili tudi v Evropski levici in pri Zelenih, saj so oboji imenovali po dva vodilna kandidata. Po drugi strani pri svojih vodilnih kandidatih, Webru in Timmermansu, vztrajajo v največjih političnih strankah.

A prva poteza bo verjetno pripadala evropskim predsednikom vlad, ki se bodo razdeljevanja vodilnih funkcij lotili na izrednem vrhu že dva dni po evropskih volitvah. Za zasedbo funkcije novega predsednika komisije iz vrst vodilnih kandidatov ni zaznati posebnega navdušenja, pogojenega tudi s strankarsko pripadnostjo, niti med liberalnimi premierji v evropskem svetu. Sistem vodilnih kandidatov bi tokrat vsaj uvodoma lahko imel precej več nasprotnikov kot pred petimi leti, ko sta se mu zoperstavila britanski premior David Cameron in madžarski premier Orban. Po drugi strani pa je odhajajoči sklic evropskega parlamenta jasno dal vedeti, da ne bo podprl nobenega kandidata za predsednika evropske komisije, ki ne bo izhajal iz nabora vodilnih kandidatov. Pomembna razlika je samo v

Predvsem liberalci v celoti zavračajo sistem vodilnih kandidatov, kar so pokazali z imenovanjem kar sedmih vodilnih kandidatov, tudi slovenske komisarke Violete Bulc, v njihov »Team Europe«.

tem, da poslanci, ki so sprejeli to neobvezujočo resolucijo, ne bodo nujno tudi poslanci naslednjega sklica evropskega parlamenta.

Povolilna kadrovska kuhinja tako utegne biti letos še bolj vroča in dolgotrajna, čeprav si predsednik evropskega sveta Donald Tusk želi, da konec junija dokončno odločijo o vodilnih pozicijah v EU. Medtem ko sta predsednik komisije in šef centralne banke najpomembnejši poziciji v tej kadrovski kombinotoriki, bo treba pri razdelitvi mest upoštevati tudi primerno zastopanost žensk, ustrezno geografsko porazdelitev vodilnih mest in enakomerno razmerje med koalijskimi strankami. V Bruslju in nacionalnih prestolnicah se obeta še pestro povolilno dogajanje. Glavne funkcije v EU sta si po prejšnjih volitvah delili zgolj dve stranki. Zdaj si jih bodo tri ali štiri.

Brexitski teater absurda

Brane Kastelic

adnje, kar so Britanci pričakovali po brexitskem referendumu junija 2016, je bilo, da bodo še kdaj glasovali na evropskih volitvah. Pričakovali so, pa naj jim je bilo to prav ali ne, da bo Britanija konec marca (29. marca) zapustila EU. Namesto tega so brexit dvakrat preložili, drugič in zadnjič na zadnji dan oktobra, ker so otoški poslanci trikrat zavrnili sporazum o odhodu, ki ga je sredi novembra lani z EU sklenila konservativna premierka Theresa May. Britanija lahko zapusti EU kadarkoli prej, če bi poslanci potrdili premierkin sporazum.

Evropske volitve, ki bodo britanske dvakoplačevalce stale 156 milijonov funtov, utegnejo postati najbolj absurdna epizoda brexitskega kaosa, za katerega je v največji meri odgovorna Mayeva. Otočani bodo v četrtek hočeš nočeš izvolili 73 britanskih evroposlancev, ki morda nikoli ne bodo zasedli svojih sedežev v Strasbourg. Evropske volitve bodo obenem najbolj bizaren otoški politični obračun, ki naj bi se, kot napovedujejo raziskave javnega mnenja, tudi končal z bizarnim izidom, veliko zmago Brexitske stranke, nove evrofobne stranke razvpitega evroposlance Nigla Faragea, politika, ki se ima za očeta brexita. Čeprav je nastala pred samo dobrimi tremi meseci, ima ta stranka, ki v kampanji zagovarja takojšen nesporazumni odhod iz EU, iz dneva v dan več članov. Teh je že več kot 100.000. Farage, ki se hvali, da kaj takega ni uspelo še nobeni stranki v zgodovini, razglašajo za trenutno najbolj vplivnega otoškega politika in najhujšo nočno moro Therese May. Za Faragea in Brexitsko stranko so evropske volitve božji dar. Konservativci in laburisti so panični, ker najnovejše raziskave Brexitski stranki napovedujejo 34 odstotkov glasov. Laburistom jih obetajo 21, liberalnim demokratom 12 in vladajočim konservativcem samo 11 odstotkov.

Pričakujejo, da bo volilna udeležba precej višja kot ponavadi: okoli 43-odstotna. Motivni volilcev bodo različni. Probrexitski nameravajo nagraditi Faragea in kaznovati Mayevo ter njene konservativce. Protibrexitski volilci upajo, da bodo preprečili brexit z dosego novega referenduma, ki ga v kampanji zagovarjajo liberalni demokrati, zeleni, stranka Spremenimo Združeno kraljestvo, škotska SNP in druge manjše stranke. V vodilni opozicijski laburistični stranki je velik prepri o njenem letaku za evropske volitve, ker ne omenja novega potrdilnega brexitskega referenduma, čeprav je ta del uradne brexitske politike stranke. Bizarno. Temu botruje osebni evroskepticizem vodje Jeremija Corbyna, ki bi rad glasove nasprotnikov in zagovornikov brexita. Tudi konservativni letak je sprožil prepri v stranki, ker vsebuje posredno kritiko konservativnih poslancev, ki so glasovali proti premierkinemu brexitu. Brexitarji v konservativni stranki upajo, da se bodo v primeru hudega poraza svoje stranke znebili Mayeve. Ta upa, da jih bodo na volitvah dobili po nosu tudi laburisti in da se bo dovolj konservativnih ter laburističnih poslancev, ki so do zdaj glasovali proti njenemu brexitu, balo za svoj poslanski sedež in bodo zato v četrtem poskusu glasovali za njen brexit. V parlament se vrača v tednu, ki se začneja 3. junija, Mayeva ga bo tokrat zapakirala v predlog zakona o odhodu iz EU, ki bo vseboval prk zakonov, potrebnih za odhod. Ni nemogoče, je pa malo verjetno, da bo Mayevi uspelo. Če ji ne bo uspelo, Britanija še ne bo odšla iz EU. In morda sploh ne bo odšla, sploviti pa se bo morala Mayeva. Zelo veliko je odvisno od izida nepričakovanih evropskih volitev v Britaniji, ki utegne zelo presenetiti.